

GLOBALLASHUV SHAROITIDA SIFATLI TA'LIM MUHITINI YARATISHDA PSIXOLOGIK XZMAT : NAZARIYA VA AMALIYOT

Zulayho Rashidova,

*Namangan viloyati Chust tumani Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat sog'liqni
saqlash texnikumi psixologi, magistr, +998932629594,*

zulayhorashidova4@mail.com

Annotatsiya. Maqolada bugungi globallashuv sharoitida shaxslarning sog'lom va barkamol bo'lib kamol topishlarida, ta'limning har bir bosqichida Psixologik xizmatning inson hayotidagi tutgan o'rni haqida bayon qilinadi. Shuningdek, psixologik xizmatning maqsad va vazifalari haqida xam aytib o'tiladi.

Kalit so'zlar: psixolog, ta'lim, psixologik xizmat, psixologik salomatlik, ruhiy salomatlik

Bizning inson bo'lib dunyoga kelishimiz, aynan ongli mavjudot ekanligimizdan dalolat beradi. Ana shu birgina ong bizni hayvonot olamidan ajratib turadigan asosiy vosita hisoblanadi. XXI asr axborot asri bo'lib qolmasdan, balki ruhiyat asri hamdir. Ruhiyat bilan shug'ullanadigan fan esa, bu Psixologiya fanidir. Bugungi kunda davlatimiz oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri, jamiyatimiz uchun har tomonlama rivojlangan, fan va texnikani hayotga tadbiq eta oladigan yetuk kadrlar tayyorlash masalasi turibdi. Shunday ekan, barcha ta'lim muassasalarida psixologiya fanining o'rni kattadir. Chunki psixologiya insonning o'z-o'zini anglashi va shaxs bo'lib shakllanishida asosiy o'rinni egallaydi.

Psixologik ta'lim xizmati-bu ta'lim tizimining quyi darajasi bo'lib, uning maqsadi, ta'lim muassasasidagi barcha o'quv jarayonidagi ishtirokchilarning, ijobiy rivojlanishini ta'minlaydigan vaziyatni yaratishga yordam berishdir.

Hozirgi vaqtda psixologik ta'lim xizmati jadal rivojlanmoqda va ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismlaridan biriga aylanmoqda.

Ta'limdagi hozirgi vaziyatni, mamlakatning turli mintaqalarida va turli xil ta'lim muassasalarida ishlaydigan amaliy ta'lim psixologlar faoliyati tajribasini tahlil qilish bu, psixologlar faoliyatining keskin rivojlanishiga sabab bo'ladi. Psixologik ta'lim xizmatining maqsadi, bolalar va maktab o'quvchilarining aqliy va psixologik salomatligini rivojlantirishdan iborat. Hozirgi vaqtda psixologik xizmatning asosiy maqsadi, maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarning psixologik salomatligini ta'minlash sifatida tushuniladi. Psixologik salomatlik bu, shaxsning ma'naviy shakllanishini, uning to'liq va har tomonlama rivojlanishini o'z ichiga oladi. Psixologik salomatlik, shaxsning o'zini o'zi ta'minlashga, xulq-atvori va munosabatlarida nafaqat tashqi me'yorlarni hisobga olishga, balki ichki ongli va qabul qilingan o'z-o'zini yo'naltiruvchilarga tayanishga imkon beradi.

Ruhiiy salomatlikning yadrosi ontogeneznining barcha bosqichlarida bolaning to'liq aqliy rivojlanishini tashkil etadi va bunday rivojlanishni ta'minlashda unga qulay bo'lgan psixologik va pedagogik sharoitlarni yaratish asosiy rol o'ynaydi. Psixologik xizmatning va ta'limning eng muhim vazifasi, bolaning rivojlanishini rag'batlantiradigan yashash sharoitlarini yaratish va ularni qo'llab-quvvatlashdir. Agar "ruhiy salomatlik" atamasi, birinchi navbatda, individual aqliy jarayonlar va mexanizmlar bilan bog'liq bo'lsa, unda "psixologik salomatlik" atamasi umuman shaxsga tegishli bo'lib, inson ruhining eng yuqori darajada namoyon bo'lishi bilan chambarchas bog'liqdir. "Psixologik salomatlik" tibbiy, ijtimoiy, falsafiy va boshqa jihatlardan farqli o'laroq, bu bolalar va maktab o'quvchilarining psixologik salomatligi bo'lib, uni xalq ta'limi psixologik xizmatining maqsadi va samaradorligi mezon sifatida ko'rish mumkin. Ta'limning hamda psixologik xizmatning vazifasi, maktabgacha va maktab bolaligining barcha yosh bosqichlarida bolalarning aqliy, psixofizik va shaxsiy rivojlanishiga ko'maklashishdir.

Ta'lim jarayonida psixologik xizmatning maqsadiga erishishning asosiy vositasi, har bir yosh davrida bolaning to'liq yashashi uchun qulay psixologik va pedagogik sharoitlarni yaratish, ontogeneznining tegishli bosqichida o'rnatilgan psixika, shaxsiyat va individuallikni rivojlantirish imkoniyatlarini amalga oshirishdir. Shunday qilib, bolalar psixologining vazifasi, har bir bolaga uning qiziqishlari, qobiliyatlari, umuman shaxsiyati, o'z-o'zini tarbiyalash va o'zini o'zi tashkil etish imkoniyatlarini optimal rivojlantirishning individual, o'ziga xos usullarini topishdir. Eng muhimi, psixolog va o'qituvchilarning birgalikdagi sa'y-harakatlari bilan bolaning ta'lim tarixi, yoshi, jinsi va individual xususiyatlari, kattalar va tengdoshlar bilan munosabatlari va boshqalarni hisobga olgan holda, uning hayotiy sharoitlari davomida shaxs sifatida shakllanadigan xususiyatlarini tushunishga harakat qilish va shu asosda u bilan keying faoliyatni birgalikda yuritishdir.

Xizmatning maqsadlari quyidagilardan iborat:

-talabalar, o'quvchilarning individualligiga mos keladigan va o'quvchilar, ularning ota-onalari (qonuniy vakillari), o'qituvchilar va o'quv jarayonining boshqa ishtirokchilarining sog'lig'i va rivojlanishini himoya qilish uchun psixologik sharoitlarni ta'minlaydigan rivojlanishning ijtimoiy holatini yaratishda barcha turdagi ta'lim muassasalari ma'muriyati va pedagogik jamoalariga yordam berish;

- talabalar, ta'lim muassasalari o'quvchilarining kasb egallashi, egallagan kasbni rivojlantirish, hayotda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan psixologik bilim, ko'nikma va malakalarni egallashga ko'maklashish;

- o'quvchilarga, ta'lim muassasalari o'qituvchilariga qobiliyatlari, moyilligi, qiziqishlari, sog'lig'i asosida o'z imkoniyatlarini aniqlashda yordam berish;

- o'qituvchilar, ota-onalarga (qonuniy vakillarga) o'quvchilarni tarbiyalashda yordam berish, shuningdek, o'zaro yordam, bag'rikenglik, rahmshafqat, mas'uliyat va o'ziga ishonch tamoyillarini shakllantirish, boshqa shaxsning huquq va erkinliklarini buzmasdan faol ijtimoiy o'zaro ta'sir o'tkazish qobiliyati, ijtimoiy va psixologik salomatlikdagi og'ishlarning oldini olish va ularni bartaraf etish, shuningdek talabalar, o'quvchilarning rivojlanishini shakllantirish;

- ta'limni boshqarish organlari yoki alohida ta'lim muassasalari tashabbusi bilan o'tkaziladigan ta'lim muassasalari mutaxassislari, ta'lim dasturlari va loyihalari, o'quv-metodik qo'llanmalarni ishlab chiqishda, kasbiy faoliyatining kompleks psixologik-pedagogik ekspertizasida ishtirok etish;

-ta'limni boshqarish organlari bilan birgalikda ta'lim muassasalarining pedagogik jamoalari bilan uzluksiz ta'lim jarayonida uzluksizlikning psixologik va pedagogik sharoitlarini tayyorlash va yaratishda ishtirok etish;

- ta'lim muassasalari amaliyotiga mahalliy va xorijiy psixologiya sohasidagi yutuqlarni tarqatish va joriy etishga ko'maklashish;

-ta'lim muassasalarining pedagog xodimlari faoliyatini psixologiya sohasidagi ilmiy-uslubiy materiallar va ishlanmalar bilan ta'minlashda ko'maklashish.

Ruhiy salomatlikning asosi, bolalikning barcha bosqichlarida bolaning to'liq aqliy rivojlanishidir. Ruhiiy salomatlik ruhiy farovonlik holati sifatida qaraladi, bu og'riqli ruhiy hodisaning yo'qligi bilan tavsiflanadi va atrofdagi voqelik sharoitlariga mos keladigan xatti-harakatlar va faoliyatni tartibga solishni ta'minlaydi. Inson salomatligini yaxlit ta'minlashda ruhiy salomatlikning roli hammaga ma'lum. Ruhiiy salomatlik muammosi fan va amaliyotning turli sohalaridagi ko'plab tadqiqotchilarning: shifokorlar, psixologlar, o'qituvchilar, faylasuflar, sotsiologlar va boshqalarning e'tiborini tortdi va jalb qildi.

“Ruhiiy salomatlik” atamasi uchta fan va amaliyotning uchta sohasini – tibbiy, psixologik, ijtimoiy sohalarini o'zaro bog'laydi. Ushbu atama Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) tomonidan kiritilgan bo'lib, u JSST ekspertlar qo'mitasining “bolalarning ruhiy salomatligi va psixosotsial rivojlanishi” (1979) ma'ruzasida ruhiy salomatlik buzilishi, somatik kasalliklar yoki aqliy rivojlanish nuqsonlari, shuningdek, psixikaga ta'sir qiluvchi turli xil salbiy omillar va stresslar bilan bog'liqligi ta'kidlangan.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, psixologik salomatlikka e'tibor bu, bolaning ichki dunyosiga e'tiborni o'z ichiga oladi ya'ni, uning o'ziga bo'lgan ishonchi yoki ishonchsizligi, o'z qobiliyatlari, qiziqishlarini tushunish, odamlarga,

atrofdagi dunyoga, ijtimoiy voqealarga, hayotga bo'lgan munosabatini yaxshilashga qaratishdan iboratdir. Biz bolani yoshiga qarab, atrofdagi odamlar bilan o'zaro munosabatlar sharoitida va atrofdagi dunyoning madaniy, ekologik, ijtimoiy, iqtisodiy haqiqatlari sharoitida o'zini anglash, o'zini o'zi qabul qilish va o'zini rivojlantirish vositalari bilan qurollantirishimiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1.Mayers D.Sotsialnaya psixologiya perez.S angl.-SPB.: "Piter",199-bet
- 2.Z.Nishonova. Psixologik xizmat. Darslik.102-bet. T.2007
- 3.Z.Nishonova, N,Kamilova, D,Abdullayeva,M.Xolnazarova. Rivojlanish psixologiyasi va Pedagogik psixologiya. Darslik. 351-bet.T.2018

